

VELJA GOVORJENA BESEDA!

**Govor predsednice Vlade Republike Slovenije mag. Alenke Bratušek na proslavi ob 66.
obletnici priključitve Primorske k matični domovini,**

sobota, 14. septembra 2013 ob 11.00, Hipodrom v Lipici

Spoštovane državljanke in državljani,

Primorke in Primorci, Slovenke in Slovenci, pripadniki italijanske manjšine, drugi cenjeni gostje. Ponosna sem, da vam lahko vsem skupaj v imenu vlade, ki jo vodim, od srca čestitam ob državnem prazniku, dnevu vrnitve Primorske matični domovini.

Razglašen je bil v spomin na 15. september 1947, ko je bila uveljavljena pariška mirovna pogodba. Sredi vojne vihre, "na položaju", kakor piše na dnu takratnega proglasa, najdemo sobivanje namesto prevlade, spoštljivost namesto maščevalnosti, jasno vizijo skupne prihodnosti, utemeljene na pravicah in pravičnosti.

Tudi tega se moramo spominjati danes, ko nam odsotnost meje in prijateljski odnosi med dvema samostojnima evropskima državama in dvema ponosnima narodoma včasih prehitro skrajšajo spomin in zamegljijo celovitost zgodovinske slike. Prav v najtežjih, odločilnih trenutkih, je treba znati hkrati trezno pogledati s strani in misliti daleč naprej – da bi nato znali tja tudi priti.

Danes se bo morda komu zdelo, da je treba Primorsko ponovno priključiti Sloveniji, drugemu pa, da velja Slovenijo spet vrniti na Primorsko – a za to slabo šalo se v resnici skriva veliko resnih dilem našega razvoja: regionalnost, policentričnost, pripravljenost sodelovati skupaj pri ključnih razvojnih projektih, kot so tretji pomol, drugi tir, primorska in goriška univerza, zeleni turizem, informatika in obnovljiva energija.

A nočem iz današnjega nastopa delati ne vladne seje ne predvolilnega shoda. Hočem nagovoriti vas, državljanke in državljane, ki se še kako zavedate težavnosti položaja – in prav zato nimate prav nobenega potrpljenja več za oblastne neumnosti, nedejavnosti ali nerazumevanje situacije. Vsega tega sem zadnje čase tudi sama izkusila preveč: sprenevedanja, pasivnega čakanja, celo namernega nagajanja. Marsičesa nismo mogli storiti, čeprav smo si zelo želeli. Naš največji zaveznik v tej bitki za prihodnost Slovenije ste lahko le državljani in

državljanke – zato smo najbolj neizprosno odgovorni prav vam. Pred nami je težak, oblačen konec leta – a delamo z mislijo na to, da bo 2014 jasneje.

V takih trenutkih se je zato pomembno spomniti vseh razsežnosti časov pred sedemdesetimi leti. Letos ne slavimo le pogumnega proglaša Vrhovnega plenuma OF, ampak tudi 70. obletnico ustanovitve IX. korpusa, 70. obletnico ustanovitve Prekomorskih brigad in 70. obletnico partizanskih učiteljev. Vsem, ki ste iz teh velikih časov danes z nami, izrekam priznanje in globoko spoštovanje.

Pozdravljam Primorsko, Goriško, Severno Primorsko, Tolminsko, Posočje, Kras, Slovensko Istro in Obalo. Kljub temu, da je bilo s Pariško mirovno pogodbo doseženega največ, kar je bilo tedaj mogoče, je izven slovenskih meja ostalo 140.000 primorskih Slovencev. Z razvojem dobrososedskih odnosov in zaščito manjšinskih pravic je šlo v tedanji, še pred-helsinški Evropi pogosto za zgledne rešitve, današnja »meja, ki je ni«, pa je potrditev njihove preroške narave.

Njena dolgoletna odprtost in gospodarska podjetnost sta v vaše kraje prinesli odprtost tudi na drugih področjih družbenega življenja, od banke in luke do kulture, medijev in zabave. Takšno, odprto in daleč na obzorje prihodnosti zagledano Primorsko, danes Slovenija še kako potrebuje: zaradi prepisne burje, poletnih idej, poslovnih priložnosti in prijaznih ljudi. Vsega tega nam nekako manjka. Živimo namreč v nevarnih časih – in pogosto jih po nemarnem delamo še težje. Tedaj se velja spomniti pogumnih proglasov, a tudi glasov tragično preminulih.

Ko ob obletnici priključitve Primorske matični domovini Sloveniji, tu in zdaj, na presečišču ponosne zgodovine in težavne sedanjosti, soočamo naše izkušnje, spomine in lekcije, poskusimo vse to misliti skupaj:

- da ljudje delamo zgodovino;
- da nihče nima pravice drugega zaničevati;
- da se nikomur ni treba žrtvovati in
- da se družbenih procesov ne da ustaviti s silo.

Če zmoremo vse to misliti ne le skupaj v istem stavku, temveč tudi skupaj na istem kraju, ko sedimo v sobi za pogajalsko mizo, pod krošnjo vaškega drevesa ali v klopi državnega zbora – če torej zmoremo to misliti skupaj, tedaj ne bo ne zaničevanih, ne žrtev, zgodovina pa bo res naša – saj jo bomo ustvarjali skupaj!

Danes vse prepogosto ni tako. Kriza je izbezala iz ljudi tudi tiste najbolj neznosno človeške – ja, človeške! – lastnosti, ki jih je težko zdržati: neizprosnost, škodoželjnost, lakomnost, egoizem ... A če v teh težkih, negativnih besedah zelo hitro prepoznamo konkretna dejanja, ljudi in izkušnje, in si jim torej zlahka predstavljamo – tedaj se zdi, da smo nad besedami, ki zaznamujejo dejanja z drugega pola vrednostne lestvice, temeljito obupali.

Zato si je danes težko, včasih že predstavljati, kaj šele prizadevati za solidarnost, pridigati plemenitost, se spraševati po odgovornosti in dostojnost stopnjevati do dostojanstva.

A če prepogosto podvomimo v besede, tedaj ne dvomimo v dejanja, saj nam naša čustva vsakič nezgrešljivo povedo, da je nekdo storil nekaj plemenitega, da se je izkazala sosedska solidarnost, da je nekdo ravnal odgovorno ali dostojanstveno zavrnil nedostojno ponudbo.

Ponosna sem, da smo se pred dneva dnevoma, na beneškem srečanju, veliko pomembnega dogovorili z našima sosedama, Hrvaško in Italijo. Poznalo se bo na vseh straneh meja.

Vesela sem, da smo ene sosede tudi premagali ... v košarki!

Najbolj pa bom srečna, če bomo danes od tod, iz Lipice, odšli prepričani, da se z izbranimi, spoštljivimi besedami še znamo iskreno pogovoriti in dogovoriti, kako na bolje spreminjati ta naš vsakdanji svet.

Srečno, Slovenija, in na svidenje, Primorska!